

*U veljači 1945.
spaljen s ostalim fratrима
na Širokom Brijegu*

fra **Borislav PANDŽIĆ**

35 godina
odgajatelj sjemeništara u Širokom Brijegu
Franjevačka hercegovačka provincija - Mostar

Rođen je 7. siječnja 1910. u Drinovcima, od oca Jure i majke Janje, rod. Čulina. Pučku školu završio je u rodnom mjestu, franjevačku klasičnu gimnaziju u Širokom Brijegu, a bogosloviju u Mostaru. Franjevački habit obukao je 1928. i postao član Hercegovačke franjevačke provincije Marijina Uznesenja. Za svećenika je zaređen 1934. u Mostaru. Bio je kateheta na Humcu, zatim tajnik gimnazije u Širokom Brijegu, a kasnije nastavnik vjeronauka u istoj gimnaziji i glavni odgajatelj sjemeništara. Partizani su ga 7. veljače 1945. ubili, a zatim spalili zajedno s ostalim franjevcima na Širokom Brijegu.

Dr. fra Andrija Nikić u svojoj knjizi *Hercegovački franjevački mučenici* (1992.) o njemu piše sljedeće:

Bio je pronicav čovjek, kao svećenik vrlo dobar, besprijekoran. To je nevino, bezazleno čeljade, ne bi on ni mube ubio.

Evo što o našim mučenicima piše autor ovoga Martirologija:

Pišući i skupljajući građu o ovim našim mučenicima jedna me je misao stalno progonyla. Pa, evo, staviti ću je na papir - ne kako bih nekoga kritizirao, nego da uspravane i još uvijek uplašene probudim i potaknem na akciju. Misao koja me progony jest da su svi mučenici iz ovoga Martirologija doživjeli dva svoja strijeljanja. Prvo je bilo ono fizičko kada su ih ubojice, uglavnom partizani, a uz partizane i četnike ima i nešto drugih ubojica, lišili života - strijeljali ih, zapalili ili objesili.

Drugo strijeljanje nazvao bih dubovnim strijeljanjem, ili bolje rečeno izostankom dužne memorije na sve poštovanja i divljenja dostojne velike mučenike, ne samo Crkve u Hrvata u 20. stoljeću, već na jedne od najdivnijih mučenika svih dvadeset stoljeća kršćanstva, a znamo da je svako stoljeće crkvene povijesti imalo svojih progona i svojih mučenika.

Da, to je to "drugo strijeljanje" naših mučenika - mi smo im spomen zaboravili!

Gdje je u kalendaru spomendan mučenika Crkve u Hrvata? Nema ga! Koliko ćemo na njega čekati? Gdje su prvi beatificirani ili kanonizirani mučenici iz vremena komunističkog progona Crkve?

Zahvalni smo Bogu, Crkvi i papi Ivanu Pavlu II. što nam je našeg mučenika kardinala Stepinca uzdigao na čast oltara! A gdje su drugi?! Nekoliko stotina malih Stepnaca čeka na svoju kanonizaciju - a ona još nije ni počela.

Nedavno slušam Radio Mariju - bilo je to 15. prosinca - spomendan mučeništva časnih sestara na Drini. Slušam emisiju u 8 sati - "Svetac dana", ni spomena Drinskih mučenika. Umjesto o Drinskim mučenicima slušam emisiju o nekoj sv. Kristijani iz Gruzije o kojoj zaista nisam nikad ništa čuo. Isto i na HKR-u.

Taj isti dan (15. 12.) slušam emisiju 1. programa Hrvatskoga radija - ostajem gotovo bez daha - prekrasna emisija o Drinskim mučenicima "Dogodilo se na današnji dan". Emisiju vodi gospoda Selda Obarčanin-Bukvić.

Čovjek se pita, kako to da jedna urednica s muslimanskim imenom nalazi mjesta za Drinske mučenice u svojim emisijama, a jedan pater koji vodi Radio Mariju ili jedan katolik laik koji vodi HKR - ne nalaze potrebnim koju minutu posvetiti Drinskim mučenicima?!

Ili uzmimo naša sjemeništa. Već godinama kada sretnem kojega sjemeništara pitam je li čuo za Ivana Skendera, sjemeništara iz Krnjeuše. Nitko za njega u našim sjemeništima još nije čuo, niti njegova slika visi u nekom od sjemeništa. On je živ bačen u goruću crkvu samo zato što je "učio za popa", pa time ide uz rame velikih mučenika Katoličke crkve.

Ili uzmimo ovu činjenicu: koliko je župa Crkve u Hrvata podiglo spomenik ili barem spomen-ploču župniku koji je u toj župi podnio mučeništvo?!

Evo, već smo 15 godina u slobodi, pa osim naše indolentnosti, ne vidim drugog razloga što svakom pojedinom župniku nije svaka župa podigla spomenik ili spomen-ploču. Za ljubav istine moram reći da ima župa koje su to učinile. Svaka čast i naše iskreno priznanje tim župama i njihovim župnicima, no iako mi je teško, moram to reći - takvih je župa jako malo.

Da ipak nije sve crno, da ima i utješnih činjenica, treba kazati da se u zadnje vrijeme na našem tržištu pojavilo nekoliko knjiga o našim mučenicima.

Osim prvog cjelovitog registra svih mučenika Crkve u Hrvata, bez obzira na pripadnost pojedinoj biskupiji ili provinciji, kojega je našoj javnosti predočio autor ovoga Martirologija i objavio u čast prvoga dolaska pape Ivana Pavla II. u Hrvatsku u knjizi "Svećenici žrtve rata i poraća" (Zagreb, 1994.), Bogu hvala, lijep je broj svećenika objavio svoje radove o svećenicima - mučenicima.

Tako je u Zagrebu vrijedni i neumorni zagrebački kanonik dr. Stjepan Kožul temeljito obradio mučenike Zagrebačke nadbiskupije. U Splitu je glasoviti istraživač naše južne Hrvatske dr. fra Petar Bezina obradio mučenike - franjevce iz južne Hrvatske. U Zadru je

mučenike Zadarske nadbiskupije obradio msgr. don Rozario Šutrin. Franjevci Bosne i Hercegovine su solidno obrađeni: o hercegovačkim franjevačkim mučenicima pisao je prof. dr. Andrija Nikić, a o bosanskim fratrima mučenicima fra Marijan Karaula. Dr. Anto Orlovac temeljito je obradio žrtve Banjalučke biskupije, a dr. fra Ivan Damiš svećeničke žrtve Hrvatske franjevačke provincije Sv. Ćirila i Metoda.

Dok ovaj Martirologij ide u pripremu za tisak, čujem da je i dakovački kanonik msgr. Antun Jarm objavio knjigu o mučenicima Đakovačke biskupije. Radujem se tome! Ovaj hrvatski Martirologij obubvaća sve mučenike svih biskupija i redovničkih zajednica Crkve u Hrvata cijelog XX. stoljeća.

No, iako činjenica izdavanja ovih knjiga stoji, ona nije dovoljna da naša šira javnost sazna nešto o našim mučenicima. Sve su te knjige izašle u maloj nakladi, a naši ljudi nisu veliki čitatelji. Tako i pored ovih knjiga naša šira javnost ne zna puno o našim mučenicima.

Uzmimo televiziju kao najjači medij. Crkva ima neke emisije, ali nisam čuo da je neka emisija bila posvećena svećenicima - mučenicima, bogoslovima - mučenicima ili časnim sestrama - mučenicama. Ali je zato gotovo svaka emisija posvećena ekumenizmu. Nemam ništa protiv ekumenizma, ali i mučenici su itekako važni za sadašnjost i budućnost Crkve. Tako ja shvaćam, ali što ja mogu kada tako ne shvaćaju urednici vjerskog programa na HRT-u.

A mi, ako za nešto trebamo reći: Bogu hvala, onda je to činjenica da smo odmah po slomu komunizma (1990.) počeli tražiti podatke i fotografije naših mučenika.

Franjevački samostan i čuvena klasična gimnazija na Širokom Brijegu bili su žarište vjerskog, kulturnog i domoljubnog odgoja Hrvata u Hercegovini

Izvori i literatura:

Iskaz Miroslava Pandžića.

Nikić, dr. fra Andrija, *Hercegovački franjevački mučenici*, Mostar, 1992., str. 167-168.

Nikić, dr. fra Andrija, *Hrvatske žrtve rata u Hercegovini*, Mostar, 1995., str. 29.